

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus IV. Mali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

Inhabitabo in eis, & deambulabo Pl. 133. Levit. 26. 12. Vide anima sancta, quam grandis sit: Christum capit, quem coelum non capit. S. Hieron. in Pl. 133. Ita legit textum hunc S. Hieronymus.

Fide Moyses grandis factus, negavit se esse filium filiae Pharaonis, magis eligens affligi cum populo &c. Hebr. 11. 24. Pende ly grandis: quasi exigui animi, puerilisque levitatis fuerit; Egyptia regna amasse. Facis dixit Moyses cum Apollolo: *Cum essem parvulus* &c. Incert. Auth.

Naturali instinctu quilibet concupiscit magna; utpote à Deo conditus magnus. S. Laurent. Just. l. de contemptu Mundi. c. 10.

Nihil aliud magnum in rebus humanis; nisi animus magna despiciens. S. Martinus Bracar. Ep. de veravirt. c. 2.

Qui ab externis rebus praestantiam sibi comparare nititur, perinde facit, ut ii solent, qui, cum statura breves sint, acceptis grallis, duobus, & eo amplius interdum cubitis, crescunt. Quod sepius hominibus usu venit, quoties opum,

aut potentiae, adjumento apparere ceteris praestantiores volunt; quae tamen praestantia non est. Is enim praestans, & excelsus, est; qui nullius horum eget; sed omnia ista parvi pendit; & in seipso habet magnitudinem. Isidorus Clarius l. 1. or. 7. in die Ciner.

§. II.

Magnitudo corporis.

Fuit Saul procerus, & quasi gigas. 1. Reg. 10. 25. sic procerus Salomon. Cant. 5. 15. Cornelius in 1. Reg. 10.

Induit Saul David vestimentis suis. 1. Reg. 17. 38. Hinc patet, Davidem fuisse procerum; alioquin enim Saulis proceri vestes, & arma, illi aptari nequissent. Idem hic.

Omnis homo, dum sui corporis pulchritudinem concupiscit, procerum se esse exoptat. S. Chrysol. S. 163.

Quidam sarcastice dixit de magnis: superiora magnarum aedium non inhabitari. Masenius l. 2. arguit.

TITULUS. IV. MALI.

§. I.

Profunt bonis.

Ex Veteri.

Major serviet minori. Gen. 25. 23. Tropologicè: mali serviunt bonis; tyranni Martiribus: quia fabricant coronas aeternas. Cornelius hic.

Gabaonitae Jos. 9. 27. qui ex alia stirpe erant à filiis Israel, ministrabant in templo, ligna, & aquam portantes in officium sacrificiorum. Sic impii, qui ex aliena stirpe sunt; nempe diaboli, ligna, ac cruces, subministrant bonis; ut holocausta de se offerant. Diez amor inimicorum.

Sicut novacula acuta fecisti dolum. Pl. 51. 4. Ecce quid faciunt sanctis mali: capillos radunt. S. August. hic. Qui quidem capilli non superflue facti sunt à Deo in corpore hominum; sed ad aliquod ornamentum: tamen, quia sine sensu praeceduntur; illi, qui adherent Deo, sic habent ista terrena, sicut capillos. Id. ib. Omnis malus, aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut per illum bonus exerceatur. Id. in pl. 54.

Qui stultus est, serviet sapienti. Prov. 11. 29.

Ex Patribus, & aliis.

Per ipsos, in quibus est malitia, claros, & probatos, efficit eos, qui ad virtutum gloriam tendunt. Nam si perimeretur malitia, non esset utique, qui contrariet virtutibus. Virtus autem, non habens aliquid contrarium, non claresceret; nec splendidiore, & examinatio fieret. Non probata verò, nec examinata virtus; nec virtus est. Origenes hom. 14. in Num.

Ex malorum consideratione decus bonorum lucidius indicatur. Idem hom. 1. in Gen.

Hanc Deus bonorum, ac malorum, voluit esse distantiam; ut qualitatem boni ex malo sciamus; item mali ex bono: nec alterius ratio sublatò altero potest intelligi. Deus ergo non exclusit ma-

lum; ut ratio virtutis constare possit. Quomodo enim patientia vim suam, nomenque, retineret; si nihil esset, quod pati cogere? Quomodo laudem mereretur devota Deo suo fides; nisi esset aliquis, qui à Deo vellet avertere? nam ideo potentiores esse injustos permittit cogere ad malum possent: ideo plures, ut virtus esset pretiosa. Lactantius. l. 5. div. insti.

Abel esse reuuit, quem Cain malitia non exerceat. S. Gregor. mor. l. 20. c. 29.

Mali bonos magis ab huius mundi desideriis expediunt, dum affligunt: quia dum multa eis hic violenta ingerunt, fessinare illos ad superna compellunt. Id. mor. l. 26. c. 9.

Nunc vivit impius pio: sed sicut lima non habet locum planato ferro; ita post consummationem iustorum non erit locus impiis. V. Beda in Pl. 36.

Quod fornax facit auro, vel paleae; quod lima ferro; hoc impius facit pio. Nam sicut palea incineratur, aurum verò purgatur; sic in persecutione iustus fit iustior, & sordidus sordidior. Id. ib.

Cum Deus praesciret, eos (angelos malos) tales futuros, quare creavit eos? Propter ornatum sui operis: ut enim pictor nigrum colorem subternit, ut albus, vel ruber, pretiosior sit; sic collatione malorum iusti clariores fiunt. S. Anselmus in Elucidario.

Mali vivere permittuntur ad bonorum probationem; ut eorum moribus exasperati patientiae fructu remunerentur. Rosa suaviter redolet; pulchra est visu, lenis tactu: & tamen non crescit, nisi inter spinas; quae sunt asperae tactu, deformes visu, nihil redolentes. Sic etiam boni, & iusti, homines; licet lenes sint patientia, pulchri moribus, suaves bono exemplo; non tamen possunt proficere, vel probari, nisi inter malos. Quandoque etiam spina defendit rosam, ne carpatur ante maturitatem: sic mali occasio sunt bonis; ne excedant in peccatis: quandoque per eorum malitiam refranantur; ne immoderata laetitia, vel alio peccato, dissol-

diffolvantur. Nunquam etiam servatur vinum bene in bonitate sua, nisi in focis: nec boni, & iusti, in virtutibus stare, & proficere, possunt; nisi probentur tribulationibus, iniquorum persecutionibus. Dixit B. Virgo S. Brigitta Revel. l. 1. c. 22.

Fabri sunt mali, qui tribulant modò bonos in igne tribulationis. Hugo Card. in Gen. 1. Lætiore esto, quoties displices malis; & malorum de te exiliminationes malas veræ tuæ laudationi adscribe. S. Martinus Bracar. de vera virtute c. 3.

§. II.

Mali immixti bonis.

Fur erat. Joan. 12. 6. Quale Collegium, qualis societas, qualisque congregatio, munda erit, sine iniquitate manebit? si Christi Collegium saltè habuit unum reum, qui velamentò virtutis tendebat in vitium, specie misericordiæ augebat miseriam; aliis videbatur intendere, qui seipsum ex toto deferuerat. Simon. Cassi. l. 9. c. 34.

Boni soli nunquam sunt, nisi in cælo; & mali soli nunquam sunt, nisi in Inferno. Hæc autem vita, quæ inter cælum, & infernum, sita est; sicut in medio subsistit, ita utrarumque partium cives recipit. Ob hanc causam Sancti Patres comparant Ecclesiam utero Rebecca, quæ tulit Jacob Deo dilectum, Esau autem odio habitum. Jam hortor Cant. 2. in quo lilia inter spinas: arcæ Noe, in qua homines, & pecora; corvi & columbae: agro, in quo triticum, & zizania: Sagenæ missæ in mare; in quo boni, & mali, pisces. In familia Adæ, Abel iustus, & Cain fraticida. In domo Noe, Sem, & Japhet cum Cham: in domo Abraham Isaac & Imael: in Isaac domo, Jacob, & Esau: in domo Jacob Joseph cum fratribus venditoribus: in domo David Ammon & Absolon: in electis Apostolis Judas. de Ponte l. 1. tr. 3. c. 3. de perfect. hom. Chr.

§. III.

Mali patienter tolerandi.

Ex Veteri.

Adam ubi es? Gen. 3. 9. Adnotat autem Moyses: cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem. Cur ad auram? Abulen: ad auram, id est, contra auram: quia qui contra auram, id est, ventum movetur, tardius movetur. Cur autem Dominus tardus movetur, cum exigere Adamum pro debito occurrit? quia exactio validior est expectante patientia Creditoris. Escobar l. 6. Parab. Chr. Obl. 4.

Ex cunctis animantibus carnis universæ bina induces in arcam, ut vivant tecum. Gen. 6. 19. Noe vivens inter animantia solatio sit ad patientiam probis cum improbis degentibus; præsertim Prelatis, qui sub eodem tecto, intra eandem arcam familiæ religiosæ, versantur cum subditis; in quibus adhuc sylvescit animalis homo; qui non sapit, quæ Dei sunt. Fernandus hic Sect. 3.

Eccce constitui te Deum Pharaonis. Exod. 7. 1. Cur non dicitur, Deus constitutus elementorum? nam super illa quadam divinâ potestate eminebat. Aquas per medium divisit, easque in sanguinem convertit: percussit pulvere terræ fecit sciniphes in universa Ægypto: aerem tenebris replevit: ignem missis Aaron cum thuribulo repressit. Et

Pharao tamen ei resistit? R. Moyses positus est à Deo, ut elementis imperaret, ac Pharaonis malitiam in multa patientia sustineret: divina autem potestas in Moyse magis patebat eâ sufferentiâ, quàm iussione, & imperiò in elementa. Oleaster: expende, quæso, quanta sit dignitas S. Moysis; quem Deus sic evexit, ut Deum Pharaonis constituerit: & similiter, quanta sit prudentia ejus & misericordia; ut non eum statim occideret, sed patientiâ quasi Dei tulerit, & monuerit. Sylveira in Luc. 10.

Non sicut tu vis &c. 2. Reg. 18. 14. Expectat post tot admonitiones Deus; expectat David pater. Escobar. t. 3. Colloqu. Chr. Obl. 8.

Calamum quassatum non conteret; & linum fumigans non exstinguet. Il. 42. 3. S. Hieronymus per calamum accipit tibiam, sive fistulam: quæ prius canora; cum quassatur, hiulcum edit sonum; ideoque abjicitur. S. Matthæus calamum exponit arundinem. Delrio adagio 772. per linum accipit ellychnium, ex lino caligans flammâ nondum dominante, vel jam evanescente. Unde & Syrus per linum accipit lucernam. Significatur his duobus proverbii summa Christi mansuetudo. Homines enim calamum quassatum abjiciunt, quia inutilis est; & quia tenentem suis fratribus & aculeis, pungit, & lædit. Similiter linum, sive ellychnium fumigans, nec ardens: quia nocet & oculis, & naribus fœtore; mox extinguunt. Christus verò tantæ erit patientiæ, ut neutrum faciat; infirmos, & imbecilles in fide, spe, & charitate, non abjiciet: nec eos clamose increpabit; sed suâ mansuetudine eos sustentabit, fovebit, sanabit, & accendet. Ita Hieron. Cyrill, Hilarius, Procopius, Dicit hic à Christo Christia-nus, patienter ferre mores, infirmitates, & vicia, proximorum. Cornelius hic. Qui peccatori non porrigit manum, nec portat onus fratris; quassatum calamum confringit. Qui scintillam fidei contemnit in parvulis, lignum exstinguit fumigans. Id. in Matth. 12.

Ex Novo & Patribus.

Vis imus & colligimus ea? non. Matth. 13. 28. S. Chrysost. hom. 30. hic. Multi tantâ poenientiâ compuncti sunt, ut, cum antea perversi essent, electissimi postea inveniantur. Propterea zizania iussit dimitti; ut poenientiæ tempus præberetur. Paulus, Publicanus, Latro, cum prius zizania essent, in optimum triticum mutati sunt: quæ quidem mutatio in seminibus impossibilis est; & in voluntate facilis, atque procliva. Oliva, t. 2. conc. 2. in festo Imm. Concept. Fieri potest, ut qui hodie sunt Zizania, cras sint frumentum. S. August. l. 46. de divers. Datur locus poenientiæ, non citò amputandus frater: potest enim resipiscere. S. Hieron. Multi primò Zizania sunt: qui, nisi patienter, cum mali sunt, tolerantur; ad laudibilem mutationem non perveniunt. Itaque si evulsi fuerint, simul eradicatur & triticum; quod futuri essent, si parceretur. S. August. apud Escobar t. 6. Par. Chr. Obl. 1. Si Zizaniis patientia Dei non subveniret; nec Matthæum de Publicano Evangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum, Ecclesia possideret. S. Chrysost. l. 97.

Patientiam habet in me. Matth. 18. 29. Citius debita recipit, qui patienter expectat; perdit

impatiens exactor. Tertull. de patientia: illum prodigum filium patientia patris, & recipit, & vestit, & pascit, & apud impatientem fratrem excusat. Escobar t. 6. Par. Chr. Obs. 4.

Samaritani illi, quos Apostoli Luc. 9. 54. coelesti igne consumptos videbant, veniente Spiritu S. fuerunt in suscepta fide primi. Actor. 8. 5.

Si boni estis, quamdiu in hac vita subsistitis, æquanimiter malos tolerare debetis: nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi per intolerantiam suam tellis est; quia bonus non est. Abel enim esse re-

nuit, quem Cain malitia non exercet. S. Gregor. hom. 38. in Evang.

Homines bonos imitare, malos tolera, omnes ama: quoniam nescis, quid cras futurus sit, qui hodie malus est. S. August. lib. de catechiz. rud. cap. 27.

Ego nec culpâ careo; nec amicos, qui culpâ careant, quero; nec enim nanciscor. Nam qui, ob exiguum vitium, maximam etiam virtutem parvipendunt, nec res humanas considerant, nec Paulô morem gerunt admonenti: *alter alterius onera portate*. S. Ildorus Pelus. l. 3. ep. 410.

TITULUS V. MANSUETUDO.

§. I.

Symbola, allegoria.

Ex Veteri.

In finem pro populo, qui à Sanctis longèsa-
tus est. Titulus hic præfixus est Psalmo 55.
S. Hieron. legit: victori pro columba muta.
Glossa ait: Columba, quia fuit sine amaritudinis
felle: quia Saulem persequentem ad mortem bis
salvavit à morte. Pierius l. 22. Hominem nequa-
quam iracundum ostendere volentes, columbam
pingebant. Vatablus hic David columbam taci-
turnitatis, & mutam, appellat; quòd Dei volunta-
ti omnia commiserit; nihil suis adversariis respon-
dens. Arcones in II. Exposit. 2. Disc. 3.

Ætatem, & ver, tu plasmatica. Pl. 73. 17.
Per hæc tempora significat Fideles, diversâ mo-
rum qualitate pollentes. Alii enim sunt tanquam
æstas, fidei calore ferventes, ad Martyrium usque
perducti. Alii mansuetudine temperati, tanquam
ver, æquabili Domino devotione famulantes. Cas-
siodorus hic.

Sicut lilium. Cant. 2. 2. Est & mansuetudo
lilium, habens innocentia candorem, & odorem
speci. S. Bernardus l. 70. in Cant.

Mel & lac sub lingua tuâ. Cant. 4. 11.
Sponsam laudans sponsus aiebat. Olim infantulis
recens lustratis lac melli mixtum in os inferebatur,
teste Tertullianô libro de cor. mil. qui ritus mo-
nebat mansuetudinis.

*Tibia, & psalterium, suavem faciunt me-
lodiam; & super utraque lingua suavis.* Eccl.
40. 21. q. d. Sermo suavis magis mentem afficit, &
delectat, quàm melodia instrumentorum musico-
rum. Sermo enim suavis secum quasi vehit mel
internum, & suavitatem animæ, à qua promanat;
eamque defert in aures & cor audientis. Pie-
rius hierogl. 7. de cervo c. 1. tradit: cervum, licet
fugacissimum animal, ita melodiâ delectari; ut
consilens capi se, necarique, patiatur. Cornelius
hic.

Butyrum, & mel comedit. II. 7. 15. Origenes
hom. 2. in II. Emmanuel but. & mel manducat, &
quærit ab unoquoque nostrum butyrum mandu-
care. Opera nostra dulcia, sermones nostri sua-
vissimi, & utiles mella sunt; quæ manducat Em-
manuel. Si verò sermones nostri amaritudine ple-
ni sunt, irâ, contentione; dedit in os meum fel;

& non comedit ab his sermonibus Salvator. Cor-
nelius hic.

Ex Novo, & aliis.

*Vidit Spiritum Dei descendentem sicut co-
lumbam.* Matth. 3. 16. Non incongruè ad indi-
candum agnum venit columba: quia nihil me-
lius agno convenit, quæ columba. Quod ag-
nus in animalibus, hoc columba in avibus est: sum-
ma utriusque innocentia, summa mansuetudo,
summa simplicitas. S. Bernardus l. 1. in Epiph. D.

*Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens
super asinam.* Matth. 21. 5. Jumenta vult habere
Dominus. Esto jumentum Domini, id est, esto
mansuetus: sedet ille super te, ipse regit te; noli
timere, nè offendas, & eas in præceptis Pullus
asini es; sed Christum portans. S. August. in Pl.
33. *Venit tibi mansuetus*: qualis ipse est, talem
te esse vult; mansuete jugum ejus portare, ut &
ipse sedeat super te asinam suam, & pullum filia
subjugalis, Drogo Ost. de Sac. Pass.

Erunt prava in directa. Luc. 3. 5. *Apera
in vias planas* immutantur; cum immites, at-
que iracundæ, mentes, per refusionem supernæ
gratiæ ad lenitatem mansuetudinis redeunt. Escobar
t. 3. Coll. Chr. obs. 4. hic.

Vade, lava in Natatoria Siloe. Joan. 9. 7.
Cur Christus cæcum illuminaturus, misit eum
ad fontem, seu piscinam Siloe? sicut *aque
Siloe vadunt cum silentio* II. 8. 6. sic Christus est
lenis, mansuetus, & agnus. Cornelius hic. Est mi-
titas, tanquam culcitra mollis; quæ dura suavi-
ter recipit, & in ea animus leviter & suaviter re-
quiescit. S. Bernardinus l. 3. de octo beatit.

Scopulus. Lem. *Immotus frangit.* Quietis, &
mansueti, animi Symbolum. Lipsius lib. de una re-
lig. ut scopulus insilientes undas sine ullô motu
suo frangit; sic nos convitiores, sine acerbitate,
aut ira. Picin.

§. II.

Mansuetudo regia virtus, apta regimini.

Vives in gladio. Gen. 27. 40. Præceptum à fra-
tre benedictionem novit Elâu; ulteriorem tamen
sibi summis precibus, & magnò ejulatu, flagita-
bat: *vives in gladio, & fratri tuo servies*:
hoc est, semper armatus incedes, & hostibus tuis
terrori eris; multum viribus valebis. Quid ergo
hinc inferet? certè fratrem tuum subjugabis, tibi
servire coges. Sed longè aliter pater moriturus
intulit